

№ 6

Գ. ԶԻՆՈՎԵԻ

№ 6

**ԵՐՐՈՐԴ ԿՈՄՄՈՒՆԻՍՏԱԿԱՆ
= Ի ՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԸ =
== ԵՒ ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ==
ՀԱԿԱ-ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ.**

Ինտերնոցի Բանուր, եւ Դիւղաց, Պատգամաւորների եւ Պրոֆ-սայուզների վարչութիւնների ու գործարանային կոմիտէների միացեալ նիւտիւմ արած զեկուցում 1920 թ. Մայիսի 28-ին:

Г. Зиновьев. III КОММУНИСТИЧЕСКИЙ ИНТЕРНАЦИОНАЛ
И МЕЖДУНАРОДНАЯ КОНТР-РЕВОЛЮЦИЯ.

Государственное Издательство. Армянская Секция.
РОСТОВСКОЕ И-Д. ОТДЕЛЕНИЕ.
1920

ЗКИИ

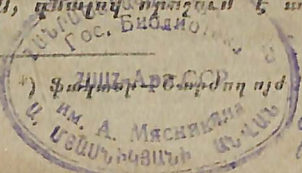
2-64

սակարգային կուի միջադպային կրկէսի ոյժերի փոխ-
յարարերութիւններին, ամբողջ անց ու դարձը ըմբռնու-
լու համար:

Սկսած 17 թւականից, այն բողեկց, երբ իմպե-
րիալիստական կուրը թեքում էր, երբ սկսեց աչքի ըն-
կնել անգլո-ֆրանսիական կապիտալի յաղթանակը նրա
մրցակցի՝ գերմանական կապիտալի վրայ, այդ բողեկց
իւրաքանչիւր գիտակից բանուոր կարող է և պիտի տար-
բերի միջադպային կրկէսում 3 պիտուոր միջադպային
ֆակտորներ,*) իւրաքանչիւր բանուոր ուշի ուշով պի-
տի իւրացնի այս տեսութիւնը և ինքն իր
համար պարզ կերպով պիտի պատկերացնի
թէ ինչ է կատարւում մեր շուրջը այժմ: Այս ե-
րեք գիտուոր ֆակտորները հետեւեալներն են,
ստաշին, միջադպային ոյժը, այն երկրների բուրժու-
սագիւմն է, որոնք յաղթեցին Գերմանիային, այն երկր-
ների դաշնակցութիւնը, որին կարճ կերպով անուանում
ենք Անտանտա, որը կրում է Ազգերի լիզա պետական
անունը: Երկրորդ խմբակցութիւնը միջադպային բան-
ուորական այն միութիւնն է ինչպէս նա կար պատե-
րագմից առաջ, որը այժմ կործանւում է մեր աչքերի
առաջ. ես ինկատի ունիմ 2 Բնտերնացիոնալը, որը
մինչև այժմ որոշ միջադպային դեր է խաղացել. Դեր-
ջապէս 3, Բնտերնացիոնալը բանուորների միջադպային
այն միութիւնը, որը զնալով դառնում է հզօր պետու-
թիւն, գնալով որոշում է աշխարհի բախտը:

ԱԶԳԵՐԻ ԼԻԳԱՆ

Ազգերի Լիգան կազմակերպեց այն բողեկն,
երբ անգլո-ֆրանսիական կապիտալը յաղթանակեց
գերմանական կապիտալին: Դուք յիշում եք ընկերներ,
այդ կար մի ժամանակ, որը կարելի էր ազգերի Լի-
գայի մեղքամիտը կոչել, երբ մեզ բոլորին, այդ պատ-
ւելի ընկերակցութեան և թշնամիներին և բարեկամ-
ներին թւում էր, որ նա է աշխարհին հրամայողը,
թէկուր կարճ ժամանակով: Յիշեք թէ ինչպէս մի
տարի առաջ Ազգերի Լիգան որոշում էր միջադպային
հարցերը, նա կարող էր չեզօր պետութիւններից ա-
մեն մէկին հրամայել և նրանք ստիպւած էին նրան
յոյր: Մենք լիշում ենք այն ժամանակը, երբ Ազգերի
Լիգան միանձան և անարգել թաղաւորում էր աշ-
խարհի վրայ, ինկարում էր իր պայմանները բոլոր
ժողովուրդներին, ստանել էր իր ձեռքում թէ չեզօր և
թէ յաղթւած երկիրները: Թւում էր թէ կարճ ժամա-
նակով ամբողջ մարդկութիւնը պիտի դառնէ Ազգերի
Լիգայի խնամատարութեան տակ և իսկապէս բոլոր
ժողովուրդները նրան ենթարկւում էին և միայն նոր-
հրդային Հանրապետութիւնը, որը այն ժամանակ
այնքան ուժեղ չէր, որքան այժմ, կաշոգացաւ իրեն
շոյլութիւն թոյլ տալ, չը ճանաչելու Ազգերի Լիգան:
Մենք կորցնելու աչինչ չունէինք, որովհետեւ մենք մեր
բոլոր կապերը բաւթուական աշխարհի հետ խզել
էինք, որովհետեւ մենք կուի կոչ էինք արել բուրժուա-
կան հասարակութեան: Այն ժամանակ Ազգերի Լի-
գայի առաջը շատ բարձր էր կանգնած, այն ժամա-

4883-88

նակ թուում էր, թէ պատերազմից ծնել է մի նոր միջազգային ոյժ, որը պիտի կառավարի աշխարհը:

Երկրորդ Ինտերնացիոնալը այնքան հիպոթետիկ էր Ազգերի Լիգայի ոյժից մի տարրի առաջ, նա այնքան հաւատացած էր որ սա անցողակի ոյժ չի այլ մնայուն, որ այդ Երկրորդ Ինտերնացիոնալը իր բախտը ամբողջովին կապեց Ազգերի Լիգայի հետ: Երկրորդ Ինտերնացիոնալի պարագլուխներից մէկը, Բրանսինգը, որը այժմ Շւէդիայի բուրժուական կառավարութեան պրէմիէր-մինիստրն է, Երկրորդ Ինտերնացիոնալի համապատասխան Վիլսոնի պատւին ճառ է արտասանել, նա համեմատել է Վիլսոնին հանգուցեալ ժորէսի, Ֆրանսիական բանտարութեան պարագլխի հետ: Միանգամայն պարզ կերպով Երկրորդ Ինտերնացիոնալի պարագլուխը առել է, որ Ազգերի Լիգան ներկայանում է իր զաղափարների ղեկավարը:

Դեռ մի լրիւ տարի էլ չի անցել, իսկ Ազգերի Լիգայի աստղը արդէն պարզ կերպով մայր մտնելով վրայ է: Ինչպէս պատահեց այդ: Իսկապէս, ինչպէս ամենաուժեղ պետութիւնները, որոնք մինչև այժմ չը բւաժնու չէին չնգած լարւած պատերազմում յաղթանակ տարին, ինչպէս նրանք այսքան կարճ ժամանակայ ընթացքում կարողացան ցած իջնել: Այդ պատահեց ընկեցնել հետեւեալ կերպով: Երբ Ֆրանսանգլո-ամերիկական և խաղաղան բուրժուական յաղթեց ղերմանացիներին, նրան թւաց, որ զլխաւորը գեւ յետևում է, բայց երբ նա սկսեց բռնակի պայքարումը, երբ նա ոչեք է փորձէր կառուցել իր

ժողովրդական անտեսութիւնը, այն ժամանակ պարզեց, որ նա կանգնած է կոտորած տաշտակի առջև, պարզեց, որ իր սեփական ձեռքերով նա քանդել է իր երկրի արդիւնարերսական ոյժերը, որ նա այնքան քանդել է ժողովրդական անտեսութիւնը, որ նրա երկրները այն աստիճան աղքատացել են, որ նրանք չեն կարողանում որեւէ չափով ստեղծել մի ինչ որ բուրժուական տնտեսութիւն, հին բուրժուական հիմունքների վրայ: Դուք դիտէք, որ յաղթող երկրները իրենց ժողովուրդներին խստատնում էին ով գիտէ ինչ երջանկութիւն, բայց ոչինչ տալ չեն կարողանում: Մի փոքրիկ օրինակ, աշխան վերջին յաղթող երկրները ցրտի գէժ պայքարող կոմիտէ հիմնեցին: Նրանք չորսամիայ պատերազմի ընթացքում, իրենց շահերի համար նրա երախը ձգելով միլիոնաւոր բանտարական կեանքեր, խստատնում էին իրենց ժողովուրդներին պատերազմը յաղթութեամբ վերջացնելու ղեկավարում գանազան երջանկութիւններ, բայց անա երբ նրանք յաղթեցին, այժմ հրամցնում են իրանց ժողովուրդներին ցրտի գէժ պայքարող կոմիտէ: Նրանց մօտ վառիկիքի գործը տւելի վատ դրութեան մէջ է քան մեզ մօտ՝ Խուստտանում, Փարիզում՝ գլուխը այնտեղ է հասել, որ երբ մէկը մի կտոր ածուխ է ձգում, այդ կտորի վրայ յարձակում են երեխաների մի ամբողջ խումբ, երեխաներ, որոնք այդ կտոր ածուխը ցանկանում են տանել իրանց մօրը. որ նա հնարաւորութիւն ունենայ ճաշ պատրաստելու, բայց այդ երեխաներին քշում են ոստիկանները:

Բուրժուական պետութիւնները, որոնք յիմա-
րացրին իրանց ժողովուրդներին չորսամեայ պատերազ-
մի դադափարով, որոնք խոստացել էին առաջնորդել
իրենց ժողովուրդներին ուսեռաց երկիր, այդ բուր-
ժուական պետութիւնները, երբ պիտի վճարէին մուր-
հակների դիմաց, դուրս եկան բոլորովին սնանկացած
գրութեան մէջ: Այս բանը վճուեց Ազգերի Լիգայի
բախար: Մի տարի առաջ նա հզօր կազմակերպու-
թիւն էր, որի յետից պնուժ էին մենչեկիները, ո-
րոնք պնդում էին, թէ բօլշեկիմը մի բացիլ է, որ
ծնուում է պարտաւոր երկրներում, Ռուսաստանը
պարտաւոր է, ասում էին նրանք, պատերազմը նրանց
համար անյաջող եղաւ, Ռուսաստանում ծնւեց բօլշե-
կիմը: Նախարարն ինչպէս պարտութիւն կրեց, այն-
ակոջ նոյնպէս առաջ եկաւ բօլշեկիմը: Գերմանեան
պարտութիւն կրեց այնտեղ նոյնպէս ծնւում է բօլշե-
կիմը: Անգլիայում, որը յաղթեց, կը ծաղկի մենչեկի-
ական բարեմիտ, հաճելի դեմոկրատիա:
Մի քանիսները ենթադրում էին, որ իսկապէս կը լի-
նի այնպէս, ինչպէս մենչեկիներն են դառնակել, բայց
այն հանգամանքը, որ այդ երկրների կառավարու-
թիւնները անզօր հանդիսացան որեւէ ժողովրդական
անտեսութիւն վերականգնել հին բուրժուական հիմ-
քերի վրայ, որ նրանք կարողացան շատ բան խոս-
տանալ ժողովրդին և աւին միմիայն թշուառութիւն,
արցունքի ծովեր, տանջանքի անդունդներ, այդ իսկ
հանգամանքը պատճառ եղաւ, որ Ազգերի Լիգան զեռ-
շը ծաղկած սկսեց թառամել, նրանք, այդ հզօրներն

ու ուժեղները, որոնց դիմաց նապօղտնը լածուէլ էր
թուում, նրանք, որոնց դիմաց աշխարհը ծունկի էր
եկել մի տարի առաջ, ամիս ամօր յետից տխրեցին
թօշնել, կորցրին աստիճանաբար իրենց ազդեցութիւ-
նը, սկսեցին սայթաքել աստիճանից աստիճան, նրանց
յոկուց կատարեցին, նրանց գլուխներն հողի տա-
նել Բալկանեան, Սկանդինաւեան և այլ չեզօք պե-
տութիւնները: Այժմեան իրերի գրութիւնը այնպէս է,
որ Ազգերի Լիգան աշխարհի ներկայանում աշխարհի
տէրը, նա օր օրի վրայ կազմալուծւում է:

Մի մօմենտ էլ կարեւոր դեր խաղաց Ազգերի Լի-
գայի կազմալուծման ինդրում, այդ Լիգայի իր միջի
անհամաձայնութիւնն էր: Այս հանգամանքը յատկա-
պէս կարեւոր է. այժմեան մեր ապրումների անսակե-
ակց: Իւրաքանչիւր բուրժուական համաձայնութիւն
ժամանակաւոր բնոյթ ունի: Յիշէք մինչև պատերազ-
մը պայութիւն ունեցող Սրեակ Դաշնակցութիւնը և
կապիտալիստական բուրժուական պետութիւնների
ուրիշ միութիւնները, որոնց էութիւնը կայանում էր
նրանում, որ նրանք իրարու դաշնակից էին անու-
նում, բայց ուշադրութեամբ հետևում էին իրար, միշտ
բարը ծնում պահած, որ յարմար բողէին ձգեն ի-
րանց դաշնակցի վրայ, որը միեւնոյն ժամանակ և
թշնամի է: Այնպէս է բուրժուական պետութիւնների
բնութիւնը: Հէնց որ ազգերի Լիգային թւաց, որ նա
իշխում է աշխարհի կիսին, դաշնակիցները չիմացան
ինչպէս բաժանել իրար մէջ գեմանական նաւատորմը,
ինչպէս բաժանեն զապօթիւնների իւզալի պատանները:

միջազգային աւագակներն դաշնակցութիւնը սկսեց քանդել բոլոր կապերից: Այդ հոգի վրայ սկսեցին բզկտել իրար Յապոնիան և Ամերիկան: Այն ժամանակ, երբ նրանք արտաքուստ իրար հետ բանակցութիւններ էին վարում դաշնակցութեան համար, ներքուստ նրանք պատրաստուում էին կուր և նաւեր էին շինում իրար վրայ յարձակելու համար: Բացի դրանից, արեւմուտքում ուժեղացաւ յնդափոխական շարժումը: Նոյնպէս նպաստեց Ազգերի Լիգայի անկման: Այդպիսով, այն հանգամանքը, որ Ազգերի Լիգան չը կարողացաւ վերականգնել ժողովրդական անտեսութիւնը, այն, որ Լիգայի իր մէջ պատահուումն առաջացաւ և վերջապէս այն հանգամանքը, որ «բոլշեակեան» քացիքը երեւաց նաև յաղթողների երկրներում, այս բոլոր հանգամանքների արդիւնքը եղաւ այն, որ Լիգան կազմալուծուում է մեր աչքերի առջև թղթեայ սնակի պէտ: Ազգերի Լիգայի այդ կազմալուծումով կարելի է բացատրել այն, որ նա մեզ վրայ է բաց թողնում շղթայակազմ գամփոններին—լեհական բուլժուակային: Ֆրանսիական կապիտալը ցանկանում է ինչ էլ լինի, իր և Ռուսաստանի միջև, և ռուսական պրոլետարիատի և ֆրանսիական պրոլետարիատի միջև պատենչ ունենալ, դրա համար նրան անհրաժեշտ է Լեհաստանը: Յիշեցէք ընկերներ, թէ ինչ է ասել Կլէմանսոն, ֆրանսիական բուլժուակայի այդ ծեր խառնակիչը. նա ասել է, որ ինքը ցանկանում է պաշտպանել Ֆրանսիան առողջագահական պատենչով, որպէսզի «բոլշեակեան» քացիքը՝ ներս անցնել չը կա-

րողանայ և որ դրա համար պէտք է օգնել Լեհաստանին: Անգլիական կապիտալը նոյնպէս իհարկէ շահադրդուած է նրանում, որ Խորհրդային Իշխանութիւնը, ջախջախի նրանք ասում են Խորհրդային Իշխանութիւնը, նրանք գիտեն, որ բոլշեիկը կապիտալիստական աշխարհի կոմժանումն է, նրանք գիտեն, որ անգլիական բանուորները բոլշեիկներ կը դառնան, բայց միաժամանակ նրանք վախենում են, որ չը լինի թէ բոլշեիկներն դէմ մղած կուր հաշին Ֆրանսիան հարստանայ, չը լինի թէ Ֆրանսիան Լեհաստանի հետ դաշնակցելով միջազգային պետութիւն դառնայ, դրա համար էլ Անգլիան այս կուում բռնել է իւրաքանչեւ դիքը: Անգլիական կապիտալիստները չեն օգնում լեհական ազաներին, դեռ ևս աւելին, անգլիական կապիտալիստները խիստ տանջանքներ են ապրում: Անգլիական թագաւորին շատ ցանկալի է լեհական ազաների միջոցով խեղդել Խորհրդային Ռուսաստանը, իսկական, կրթւած անգլիացիների և մաքրարիւն ջինալմէնների համար դրանից մեծ երջանկութիւն մտածել իսկ չէր կարելի, բայց դրա հետ միասին նրանք վախենում են, չը լինի թէ Խորհրդային Իշխանութեան ընկնելու հաշին Ֆրանսիան զրգանք լցնի: Բայց իրերի այսմիտան դրութեան մէջ նրանց ոչինչ չէր մնում անել, քան բաց թողնել Ռուսաստանի վրայ լեհական ազաներին: Ֆրանսիական զօրքեր նրանք ուղարկել չեն կարող, սրովհետև զօրքերը չեն գնալ, անգլիական զօրք ուղարկել այն ժամանակ, երբ Մոսկւա է գալիս անգլիական 8 միլիոնամոյց բանուորութեան

պատգամաւորութիւնը, նրանք չեն կարող: Նրանք
նոյնիսկ Գերմանիա չը կարողացան զօրք ուղարկել,
Փրանկֆուրտն էլ սեամորթ զօրքերի միջոցով բռնե-
ցին: Սա փաստ է: Կարծիք է արդեօք Ազգերի Լիգան
ոչապիտի պայմաններում գնալ Խորհրդային Իշխանու-
թեան դէմ, այն հրդէհի դէմ, որը բռնկում է ամբողջ
աշխարհում: Նրանք բռնում են ամեն բան, ինչ իրենց
կարծիքով վերկարար է և այլ վերկութիւնը նրանք
դտել են լեհական ազաներին մեզ հետ թշնամացնելու
մէջ: Առաջ նրանք ցանկանում էին մի դիմ հետ «ազ-
նի» խաղաղութեան դաշն կապել: Այդ է ժամանակ
— երեք ամիս սրանից առաջ — երբ նրանք փորձել են
մեզ ըմնել, ամերիկական թերթերը լուրջ կերպով
բարկացել էին մեզ վրայ, թէ ինչու Խորհրդային Իշ-
խանութիւնը նրանցից շոգեմեքենաներ չի դնում, ին-
չով իրանց շոգեմեքենաները միւս երկրների կապի-
տալիստների շոգեմեքենաներից վատ են: Նրանք,
միւսների ջգրու շաապեցին մեզ հետ պայմաններ և
ստատեական համաձայնութիւններ կնքել, բայց դրա-
նից յետոյ ամեն ինչ փոխեց: Ազգերի Լիգայի առջև
ամեն անգամ, երբ նա հաւաքւում է իր Բարձրագոյն
Խորհրդում, անխուսափելի կերպով կանգնում է սու-
սական հարցը, որից՝ նա ոչ մի կերպ չի կարողա-
նում խուսափել և չի էլ կարողանում վերջացնել նը-
բան և Խորհրդին մասնակցողները ցրում են առանց
որեէ բան որոշելու, որպէսզի նորից հաւաքելով նորից
բարձրացնեն այդ յաւիտեան նոր, անխնայ ոռոտական
հարցը, որը նրանց համար սուր հարց է, որը նրանք
չեն կարողանալու վճռել մինչև համաշխարհային յե-

ղափոխութիւնը կը վճռի Խորհրդային պետութիւննե-
րի եւրոպական դաշնակցութեան կապմակերպութիւնը:
(բռնոն ծափահարութիւններ):

Այսպէս ընկերներ, մենք պիտի հաշի առնենք
այն միջազգային խմբակցութիւնը, որը բացւում է
մեր աչքերի առջև: Հասկանալու համար այն ոյժը,
որը գործում է միջազգային երկէտի վրայ: Այժմ ազ-
գերի Լիգան զտնւում է այնպիսի գրութեան մէջ, որ
ոչ միայն բանւորները, այլ նաև իրենց սեփական եր-
կրների բուրժուազիան ասում են, «Ստատանան
այնքան էլ սոսկալի չի, որքան պատմում են»: Ազգե-
րի Լիգայի բուրժուական կառավարութիւնները չը
կորեզացան կանոնաւորել ոչ միայն միջազգային յա-
բարերութիւնները, նրանք չը կարողացան կարգի
բերել ժողովրդական տնտեսութիւնը իրենց երկրնե-
րում:

Այս դրութեան մէջ Անտանտայի բուրժուական
պետութիւնները զլուխները կորցրած այս ու այն
կողմն են ընկնում, կիրառելով նաև մեր պրիմիները,
ժողովրդական տնտեսութեան վերականգնման համար,
ի միջի այլոց նրանք փորձեցին մատի փաթաթան շի-
նել, և դա, ընկերներ, շաա բնորոշ է, մեր 10 ժամայ
բանւորական օրը և հարկադրական աշխատանքը — «0»,
ասում էին նրանք, բոլշևիկները լուրջ մարդիկ են,
պէտք է հետեւել նրանց օրինակին»: Աւ ահա նրանք
Փարիզում, Լոնդոնում, փորձեցին անցկացնել 10 ժա-
մայ բանւորական օրը: Դուք գիտէք ընկերներ, թէ
դրան ինչ պտտատխտեցին նրանց բանւորները, Բան-
ւորները ասացին, «Հեռացէք, մեզ համար 10 ժամ էլ

կգործենք, իսկ ձեզ համար մի բայ էլ չենք գործիւ (բռնա ծափ)։ Այն ժամանակ պարոն դաշնակիցները նկողացան և ուրիշ ձի նսանցին։ Իսկոյն սկսեց այսպիսի աղիտացիա, բոլորիկներն իրենց մօտ ճորտական կարգեր են հաստատել, 10 ժամեայ բանւորական օր են մտցրել, մեխել են բանւորներին իր տնկում և թուղ չեն տալիս շարժելու։ Պարոնայք դաշնակիցները սկսեցին կրկնել այս խնդրի շուրջը մեր խոհուն և իմաստուն Զատիկ, զեմոկ, այսպէս կոչւած մինչեկներէ ձառերը։ Անտանալի այս ամբողջ քաղաքականութիւնը բացատրուած է նրանով, որ այդ տխրահոյակ Ազգերի Լիգան գտնուած է կազմալուծման ճանապարհին։ Իտալական կառավարութիւնը, որը նոյնպէս ներկայացուցիչներ ունի այդ Լիգայում, անհամբեր սպասում է այն բողէին, թէ երբ հնար կուեննայ մեզ հետ յարաբերութիւնների մէջ մտնելու։ Ազգերի Լիգան, կրկնում եմ, կազմալուծուած է մեր աչքերի առջև, նա այլևս դադարում է միջազգային քաղաքականութեան կարևոր ֆակտորը լինելուց։ Եւ ինչ էլ որ նա ձեռնարկելու լինի, ամեն ինչ էլ դուրս է գալիս նրան ի վնաս, հաստատելով չափազանց պարզ ու հասկանալի այն առածը, որ երբ Աստուած մօրդու կորցնել ցանկանայ, առաջ խելքը կտանի։ Ահա օրինակ։ Անտանալի գինաթափ արեց Բաղարիային, թողեց նրան միայն 10000 զինւոր, այս գինաթափութիւնը ինարկէ բոլորական գիւղացիների համար շատ ձեռնառու եղաւ, սրանք Փրանսիական զինւորներից գնեցին ալդ գէնքերը և իրենք գինեցին։ Եւ այժմ բոլորական բանւորներն ու գիւղացիները ուզած բողէին կարող

են իշխանութիւնը իրանց ձեռքը ձգել։ Այս մոմէնտը մօտենում է, գէպքերը փոթորկում են ամբողջ Բողարիայում, այնտեղ գիւղական ընտրութիւններում կոմունիստական կուսակցութիւնը ահագին մեծամասնութիւն է կազմում։ Մօտաւորապէս նոյնը կարելի է ասել և Սերբիայի մասին, ուր 3 թիւթ ունենք և կոմունիստական կուսակցութեան 110000 անդամներ։

Ազգերի Լիգան Բալկաններում այսպիսի անգլուխ քաղաքականութիւն վարում է ոչ թէ նրա համար, որ գտնուած է անելանելի դրութեան մէջ։ Պատերազմից յետոյ նա չի կարողանում մի բայել իսկ անել, որը վերջ ի վերջոյ չնպաստէր իր իսկ քաջայման։ Ահա առաջին միջազգային խմբակցութեան դրութիւնը։

ԴԵՂԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԿԱՆ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԸ.

Ի՞նչ դրութեան մէջ ենք գտնուած մենք երկրորդ խմբակցութիւնը՝ ինտերնացիոնալը միջազգային քաղաքականութեան այդ երկրորդ ֆակտորը։ Եւ ի նկատի ունիմ համաձայնական սոցիալ-դեմոկրատների ինտերնացիոնալը։ Մենք կուշ յայտարարեցինք այս պատուելի ընկերակցութեան, այն բողէից, երբ 2-րդ ինտերնացիոնալը պաշտպանել սկսեց իմպերիալիստական պատերազմը։ Մօտ մի տարի սրանից առաջ մենք հիմնեցինք յեղափոխական կոմունիստական Ինտերնացիոնալը, շատ ժամանակ չէ անցել այն օրից, բայց մենք իրաւունք ունինք ասելու, որ մի տարւայ ըն-

Թացքում Կոմսոմիտական Ինտերնացիոնալը ջարդեց իր հակառակորդին ջարդեց 2-րդ դեղին Ինտերնացիոնալը և զուր-փշուր արեց նրան: Ընկերներ, ես արդէն ասացի, որ 2-րդ Ինտերնացիոնալը մի տարի առաջ փորձեց վերածնուել, երբ նա տեսաւ որ պատերազմը վերջանում է, որ դուրս է լողում Ազգերի Լիգան, դեղին սոցիալ-դեմոկրատները փորձեցին խուսիս և եթէ կայել իրենց նորա իրով Ազգերի Լիգային: Ահա ինչի մէջ նրանք աշխատում էին ենթարկել այդ Լիգային, չհամարձակելով մի քայլ իսկ նրա կարգադրութիւններից չչեղել: Բայց հէնց այն պատճառով, որ պատերազմից յետոյ համաձայնական Ինտերնացիոնալը իր բազմը կապեց Ազգերի Լիգայի հետ, որը ինքը գտաւաբար առի էր մտնում, պատճառեղաւ, որ 2-րդ Ինտերնացիոնալը, Ազգերի Լիգայի յետեից գնում է դէպի իր վախճանը, մտնում է իր դերիցմանին: Այս տարւայ ընթացքում մենք տեսի ևս նկատեցինք այս Ինտերնացիոնալի այլասեռումը, քան պատերազմի ընթացքում: Երկրորդ Ինտերնացիոնալի պարագլուխները ասում էին. քանի դեռ շարունակում է պատերազմը պարզ է, որ Ինտերնացիոնալը դեռ մի կողմ պիտի թաղենք. Ինտերնացիոնալը խաղաղ ժամանակայ մի խաղաղը է, իսկ երբ պատերազմ է տեղի ունենում, բանորհները իրար միտ պիտի ուտեն, իրար ըզկտեն: Բայց ահա պատերազմը վերջացաւ և խաղաղութիւն տիրեց: Ի՞նչ արին նրանք այս խաղաղ ժամանակ: Նրանք սկսեցին աստաթիկ հետով աքլորի պէս պատել Ազգերի Լիգայի

շարքը: Այդ ժամանակ մենք տեսանք խկապէս զգուշ մի պատկեր: Շէշգական սոցեալ—դեմոկրատ և 2 Ինտերնացիոնալի նախագահ Բրանսփինգը, այժմ ներկայանում է իւր շէշգական Թագաւորի պրեմիեր-մինիստրը: Երբ շէշգական թագաւորը ներութեան մէջ էր, նա կանչեց իւր սեփական սոցիալ-դեմոկրատին և ասաց նրան. օգնիր ինձ այս նեղ դրութիւնից դուրս գալու, ընդունիր մինիստր-նախագահի պաշտօնը: Ի՞նչ էք կարծում, այդ պատահեց այն պատճառով, որ շէշգական Թագաւորը մտաւ սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցութեան մէջ (ծիժաղ, ժափահարութիւն): Երկրորդ Ինտերնացիոնալի պարագլուխները պատերազմից յետոյ իրենց Թագաւորի մինիստր-պրեմիերները դարձան և երբէք Շէշգայում այնքան լքութիւններ չեն կատարել, որքան այժմ, Բրանսփինգի կառավարութեան օրօք: Նուէն, Շէշգմանի կառավարութեան գինուրական մինիստրը նոյնպէս Երկրորդ Ինտերնացիոնալի պարագլուխներից է, նա նոյն իսկ նրա Գործադիր Կոմիտէի անդամ է, այդ նոյն մտադրած Նուէն, որը զինւած ոյժով զնաց մեր գերմանացի ընկերների—սպարտակների դէմ և վերջապէս աղա Պիլ-սուդակին, որը Լեհական սոցիալիստական կուսակցութեան անդամ է, որը նոյնպէս մտնում է Երկրորդ Ինտերնացիոնալի մէջ: Ես ձեզ երեք փայլուն անուններ տալի, Երկրորդ Ինտերնացիոնալի ներկայացուցիչների 3 անուններ—Պիլսոն, Բրանսփինգ և Նուէն: Արանք Երկրորդ Ինտերնացիոնալի երեք նախագիւծն են: Ինչից ի՞նչ 1937-1938 թ. Ինտերնացիոնալի այս

պարագլուխների անհատական անկման մէջ չէ, այլ ամբողջ մի դասակարգի այս գեղին Ինտերնացիոնալի ամբողջ մի սերնդի անկման, որը ստախլում, կապալում է մեր աչքերի առջև: Աւելի դարձելի բան երևակայել չէր կարելի, երկրորդ Ինտերնացիոնալը այն դրութեան է ընկել, որ աւելի ընկնել այլ եւ չէր կարելի: Այն ամենը, ինչ որ ազնիւ էր ու յեղափոխական, խուսափել է Երկրորդ Ինտերնացիոնալից: Վերջին երկու ամսում Երկրորդ Ինտերնացիոնալից դուրս են եկել 6 մեծ կուսակցութիւններ, կուսակցութիւններ, որոնք հաշւում են 900,000 անդամներ, կուսակցութիւններ, որոնք մի քանի տասնհազ օրաթերթեր ունեն: Բայ մենք բոլոր գիմոդներին չենք ընդունում Երրորդ Ինտերնացիոնալի մէջ: Մենք ասում ենք, Երրորդ Ինտերնացիոնալը բաց դուռ չէ, նա միջանցք չէ, ուր ամեն ցանկացող մտնել կարողանայ: Այդ վից մեծ կուսակցութիւնները, որոնք դուրս են եկել Երկրորդ Ինտերնացիոնալից և ցանկանում են մտնել Երրորդ Ինտերնացիոնալը՝ հետեւեալներն են: Յրանստական միացեալ կուսակցութիւնը, որի գլուխ կանգնած է Ֆրանսիական մենշեիկ Լօնգէն, Կառլ Մարքսի թուր որը իդէալ, Մարկսից շատ քիչ բան է ժառանգել: Յրանստացի բանուորները այնքան են ձախացել, որ ստիպեցին այդ կուսակցութեան հեռանալ Երկրորդ Ինտերնացիոնալից: Անգլիայի անկախ բանուորական կուսակցութիւնը որոշել է հեռանալ Երկրորդ Ինտերնացիոնալից, Ամերիկայի սոցիալիստական կուսակցութիւնը, որը ամբողջ ժամանակ երկդիմի գիրք էր

ունել, որոշել է հեռանալ Երկրորդ Ինտերնացիոնալից և մտնել Երրորդ Ինտերնացիոնալը: Գերմանական ոչոր սոցիալիստական կուսակցութիւնը, այսպէս կոչւած «Անկախները», որոշել է հեռանալ Երկրորդ Ինտերնացիոնալից, Շեյցարիայի և Իսպանիայի պաշտօնական կուսակցութիւնները նոյնպէս: Նոյն իսկ Մարտովի որջի սուս մենշեիկները Մոսկւայի Խորհրդի օգտին 23-ի նիստում յայտարարեցին, որ Նրանց Ինտերնացիոնալի կոմիտէն որոշել է դուրս գալ Երկրորդ Ինտերնացիոնալից: Եւ կարծում եմ, ամեն մի մենիդի մի պատմութիւնը իմացող կ'ժգտայ և կ'ասի. խորտակում է Երկրորդ Ինտերնացիոնալի նուակը, եթէ մենշեիկեան միները թողնում են նրան (ծափահարութիւններ): Միջազգային քաղաքականութեան երկրորդ օգակը՝ Երկրորդ Ինտերնացիոնալը այնքան կապել է իր բաղդը Ազգերի Լիգայի հետ, որ այժմ փաստօրէն, իր միանում է Ազգերի Լիգան, նրա յետեից նաեւ գերեզման է գնում Երկրորդ Ինտերնացիոնալի դիակը: Ուրիշ կերպ չէր էլ կարող լինել Երկրորդ Ինտերնացիոնալը, որպէս խոշոր ազդեցութիւն ունեցող կադակերպութիւն, որը 2 միլիոն անդամներ ունէր, այս Երկրորդ Ինտերնացիոնալը մեր աչքերի առջև կորանում է, մեր աչքերի առջև կորչում է: Այժմ նա անկանում է հիմնւել պրոֆսոյուզների վրայ: Իսկապէս, Անգլիայի, Ամերիկայի, մասամբ նաեւ Աւստրալիայի չափաւոր պրոֆսոյուզները, փորձ ցին նոյնպէս, ինչպէս 2 Ինտերնացիոնալը իրենց բախտը կապել Ազգերի Լիգայի հետ — Դուք գիտէք ընկերներ, որ ի միջի այլ փառքերի, Ազգերի Լիգան ցանկացել էր լուծել և

Բանւորական խնդիրը և նա ստեղծեց միջազգային յանձնաժողով, որը պիտի վճռէր այդ բանւորական հարցը այդ միջազգային յանձնաժողովի կաղմի երկու երրորդը բաղկացած է կապիտալիստներէց, պրոֆսոր-յուզներէ ներկայացուցիչներէց: Փրանսիական սոցիալիստները, անգլիական տրէդ-ունիոնիստները ազգերի կիզայի ձեռքով ստեղծած այս միջազգային յանձնաժողովի քարտուղարներն էին, նրանք այնտեղ վճռում էին բանւորական խնդիրը, բայց բանւորական խնդիրը և մեռածական հարցը իսկոյն և եթ ախպէս էին ձուլում իրար հետ, որ անջատել անհնար էր լինում, ուստի կան հարցը մշտական կապւած է այն բուրժուական կազմակերպութեան հետ, որը Ազգերի կիզա է կոչում: Բայց մենք տեսնում ենք, որ նրանց միջազգային յանձնաժողովից ոչինչ, դուրս չեկաւ, մեզ մօտ Մոսկւա եկան անգլիական հիւրեր, անգլիական բանւորների ներկայացուցիչները, այս պատգամաւորութեան գալուստը ընկերներ, ունի տնային համաշխարհային նշանակութիւն. նրանց գալուց առաջ, մարտ ամսի կիսիւրի տեղի էր ունեցել տրէդ-ունիոնիստների համագումարը, այս միութիւնը ինչպէս յայտնի է, բուսական պահպանողական է և դրա հետ զուգընթացաբար առաջին անգամ անգլիական բանւորական շարժման պատմութեան ընթացքում, տեղի ունեցաւ պրոֆսորյուզներէ Բօլշեւիկական համագումարը: Այդ մասին մենք տեղեկութիւն տուցինք մեր պաշտօնական օրգանում, որտեղ առաւ է, թէ այդ համագումարում ներկայանում էր 200 իտղոր միութիւններ, պրոֆեսիոնալ շարժման պարագլուխները բոլորովին այլ լեզուով էին խօսում: Դուք

զիտէր, որ Անգլիական տրէդ-ունիոնիստները իւրաքանչիւր կոնգրէսում հանքերի և երկաթուղիների նացիոնալիզացիայի (պետականացման) բանաձև են ընդունում, այդ նացիոնալիզացիան զարմեղ է տրէդ-ունիոնների համագումարների սովորական մանեովը, այս մանեովում տրէդ-ունիոնների պարագլուխները խօսքերով ընդառաջ են գնում բանւորների յեղափոխական տրամադրութեան, բայց դործի մէջ այս դատարկափոսութիւնը, ոչ մի արդիւնք չի տալիս, և տնայնական պրոֆսորյուզների այս զուգընթաց համագումարում առաջին անգամ Անգլիայի պատմութեան մէջ, բանաձև ընդունեց, որ պէտք է վոնդիլ թագաւորին և բուրժուազիային երկրից, հիմնել Խորհրդային Իշխանութիւն, հաստատել պրոլետարիատի դիկտատուրա և միայն, այն ժամանակ կարելի է խօսել նացիոնալիզացիայի մասին: Մեր Անգլիայի ընկերները ասում են, մեզ պէտք է Խորհրդային Իշխանութիւն, մեզ պէտք են Խորհրդային կազմակերպութիւններ: Բայց ընկերներ, ով ծանօթ է անգլիական կոնսերվատիվիզմին (պահպանողականութեան), ով ծանաջում է անգլիացիներին, նա գիտէ, որ անգլիական բանւորները իւրատեսակ գծեր ունին՝ սոցիալիզմը կրօնական նախապաշարմունքների հետ հաշտեցնելու:

Անգլիական սոցիալիստներից շատերը կվակերներ են (ազաներ), եկեղեցի են գնում և աղօթում են Աստծուն: Վերջերս մեզ մօտ էր եկել յայտնի պացիֆիստ Խորհրդային Իշխանութեան կողմնակից Լինքերզը: Մենք խօսեցինք նրա հետ Խորհրդային կառուցման մասին,

շատ բաներում նա մեզ հետ համաձայն էր, մեր կարգերը ըստ ամենայնի նրան զիւր էին զալիս, միայն մի բան նրան շփոթեցնում էր, այդ մեր բանւորների կրօնատէր չլինելն էր և իր Անգլիա վերադառնալուց յետոյ նա առաջին միախնդր գումարեց Ռուսաստանի մասին, որի վերջում այդ պայլիֆիստը բացականչել է, կէցցէ Խորհրդային Իշխանութիւնը, թող աէր Աստուծը օգնէ մեզ: Այս բանը Անգլիայի համար, ընկերները շատ բնորոշ է:

Ընկերներ, անգլիական բանւորական շարժումը ունի արտակարգ համաշխարհային նշանակութիւնը ի դուր չէ Մարքսը ասել, այն յեղափոխութիւնը, որին չի մասնակցում Անգլիան, դա փոթորիկ է մի բաժակ ջրի մէջ: Եւ ահա, երբ Անգլիայում բանը հասաւ զուգընթաց համազուժարին, մենք ասում ենք Անգլիայում ինչ որ մի բան է կատարում, որը բուրժուադիային լաւ բան չի գուշակում: Անգլիական պատգամաւորութեան մեզ մօտ դալը համաշխարհային պատմական դէպք է: Բուրժուազիան նրանց հաւատացնում էր, որ հէնց որ նրանք Ռուսաստան մտան, իսկոյն բանտ *) կը տարւին, նրանց ասում էին, որ մեզ մօտ՝ Ռուսաստանում գլխիվայր են ման զալիս և այլն և այլն: Այժմ երբ անգլիական բանւորները երես տո երես ասիան խորհրդային կարգերը, նրանք յարգանքով վերցրին գլխարկները Խորհրդային Իշխանութեան առջև, նրանք, այդ հպարտ բրիտանացիք,

*) Բնագրում ասած է Վ. Կ. (Черезвычайная Комиссия) բայց որովհետեւ այստեղ Արտակարգ Յանձնաժողովը չէր արտայայտել միտքը, մենք փոխեցինք Վ.Կ. բանախ:

որոնք սովոր են կարծելու, որ իրենցից լաւ ոչ ոք ստեղծել չի կարող, այդ բրիտանացիք տեսան մեր աշխատանքը, մեր թափը, մեր պայքարը, բանւորների տրամադրութիւնը, այդ բրիտանացիք յարգանքով վերցնում են իրենց գլխարկները Խորհրդային Իշխանութիւն ստեղծող ռուս բանւորի դիմաց. (բուն ծափ.) բոլոր երկրների բանւորները ուղարկում են իրենց ներկայացուցիչներին մեզ մօտ սովորելու համար: Թիթեւը ճրագին մօտեցածի պէս, աշխարհի բոլոր ծայրերից մեզ մօտ են խոչում պատգամաւորներ ու ներկայացուցիչներ: Վերջին հիմքը, որի վրայ կանգնած է Երկրորդ Ինտէրնացիոնալը, դա կրօնական աստաւով, պանպոնոգիական պրոֆագայուզներն են, որոնք կը ջնջեն մօտ ժամանակներում, որովհետեւ Անգլիական պատգամաւորութեան գալը անհետանք չի անցնիլ: Բանւորների ներկայացուցիչների գալը մեզ մօտ, մի երկիր ուր երեք տարի Խորհրդային Իշխանութիւն գոյութիւն ունի, նշանակում է, որ III Ինտերնացիոնալը կ'ամբանայ և կ'ծաղկի ոչ թէ օրերով, այլ ժամերով, իսկ II Ինտերնացիոնալը վերջնականապէս կը կազմալուծւի: Այդպիսով այժմ մենք պիտի ասենք, որ երկրորդ խմբակցութիւնը, այնպէս խմբակցութիւն, որը գնում է առաջինի յետեից և կոպել է նրա հետ իր բախտը, առաջին խմբակցութեան պէս դէպի անկումն է դնում: Այժմ նոյնիսկ չի լինում տարբերիլ ուր է հիւժմանսն և ուր Պետիւլըան, այդքան սերտ կերպով ձուլել են իրար այդ դէմքերը: Պետիւլըան, որը իրեն սոցիալիստ է անւանում, հա-

մաճայնութիւն է կայացնում Փրանսիական կապիտա-
լի ջարդ րարներին հետ և մեր գէմ է գնում, մենք
իրք թէ կուում ենք լեհական բուրժուազիայի հետ,
բայց լեհական աղաները ներկայանում են Փրանսիա-
կան բիրժայի վարձկանները, նրանք այնպէս են ու-
զում ստրկացնել գիւղացիներին ու բանւորներին,
որին նոյնիսկ Գինիկինը չի ձգտել: Տեսնելով, որ
Դենիկինը ոչնչով իրենց օգնել չի կարող, Փրանսիա-
կան կապիտալիստները իրենց լիրճ նպատակների
համար վարձում են Պետլիւրային, որը իրեն սոցիա-
լիստ է անւանում, որը Երկրորդ Ինտերնացիոնալին
մասնակցող կուսակցութեան տնօրէն է: Ահա ընկեր-
ներ, ինչպէս նախատեսւած չեն պոտմութեան ու-
ղիները: Ոչ ոք չէր կարող նախատեսել, որ Երկրորդ
և Երրորդ Ինտերնացիոնալների պայքարը կը լինի ոչ
թէ բանակուի միջոցով, ոչ թէ թղթի վրայ, այլ
կռիւ կը լինի գէնքը ձեռքին: Ոչ ոքի համար ընկեր-
ներ գաղտնիք չէ, որ Երկրորդ Ինտերնացիոնալի
ներկայացուցիչները բուրժուազիայի ազնւոններն են,
որ բուրժուազիան Երկրորդ Ինտերնացիոնալի գիմա-
րը հագել է, մեզ հետ կուռլու համար: Բուրժուա-
զիան չի կարող իր դիրքերը առանց կուի յանձնել:
Սատկիւրոյ առաջ նա ամեն տեսակ միջոցներ ձեռք
է առնում իր դրութիւնը փրկելու համար: Բուրժուա-
զիան ստիպւած է ամեն տեսակ դրօշակի տակ
թաղնելու: Մէկ նա իրան անւանում է Ազգերի Լի-
գա, միւս անգամ մի այլ անուն: Բայց ըստ էութեան

մենք պիտի գիտնանք, որ զորժ ունինք մի թշնամու՝
բոլոր երկրների բուրժուազիայի հետ:

Այսպէս է և միջազգային քաղաքականութեան
երկրորդ Ֆակտորի դրութիւնը: Անցնում եմ երրորդ
Ֆակտորին՝ Կոմմունիստական Ինտերնացիոնալին:
Մօտ մի տարի առաջ նա միմիայն պաշտօնա-
րէնք կարծում էինք այն ժամանակ, որ մի շարք տա-
րիներ պիտի անցնեն, որ այս գաղափարը իրականա-
նայ, մինչև այդ դրօշակի տակ կանգնի բանւոր դա-
սակարգը, բայց գէպերի ընթացքը կանխեցին ամենա-
վառ երևակայութիւնն իսկ: Մեզանից իւրաքանչիւրը
չի կարող իրեն պատկերացնել, թէ որքան մեծ է այժմ
Կոմմունիստական Ինտերնացիոնալի նշանակութիւնը:
Կոմմունիստական Ինտերնացիոնալի կոչերը գուրս են
գալիս համարեայ բոլոր լեղոններով, Աւստրալիայի.
Ամերիկայի բանւորները, գեռ չենք խօսում Եւրոպայի
մասին, մեծ հետաքրքրութեամբ հետևում են Ինտեր-
նացիոնալի գարգացման: Մի փոքրիկ օրինակ, թէ որ-
քան մեծ է Ինտերնացիոնալի ազդեցութիւնը: Վեր-
ջիւս, բանւորական մի փոքրիկ գիւղում, ուր 2—3
հազար ձկնորսներ են ապրում պաշտօնեան գրաւել էր
Կոմմունիստական դրականութիւն: Ձկնորսները փոտոր-
կալի բողոք բարձրացրին յիդափոխական փոստի
գրաման գէմ և նորվեգիական կառավարութեան պաշ-
տօնեան ստիպւած էր խնայարար ներդրութիւն
խնդրելու: Այդ ապացուցանում է, թէ ինչպէս աշխա-
տանքի հասարակ մարդկանց մէջ Երրորդ Կոմմունի-
ստական Ինտերնացիոնալը իր համար դիրք է գրաւել:

Ես ասիք ունեցայ խօսելու նորվեգիացի մի ընկե-
րոջ հետ, այն երկրի ընկերոջ հետ, որը չի
մասնակցել պատերազմին, այնտեղ չգիտեն ինչ
է քաղցն ու կարիքը, սակայն միաժամանակ
քանոթը գտակարը այնքան է ամրացել, այն-
քան 'է հասունացել յեղափոխութիւնը, որ կոմունի-
ստական կուսակցութիւնը դրութեան յիսկատար
տէրն է, նա յայտնի կերպով կազմակերպում է բոլոր-
էիկական խորհուրդներ. այժմ նրա կառավարութեանը
ոչ ոք հաշի չի առնում: Նորվեգիական կառավարութեան
մէջ նստած են պատուելի ծերունիներ, որոնց ամենա-
կրթները 72 տարեկան է (ծիծաղ ծախ.) այս կառավա-
րութիւնը հին փթած բուրժուական աշխարհի սիմ-
վոլն է և նա մինք տեսնում ենք որ Նորվեգիայում, որ
աւել հեշտ է ապրելը, ուր սոցեալ—դեմոկրատիան ա-
մեն իրաւունքներ ունի, բուրժուական իր վերջին օ-
րերն է ապրում: Այսպէս է դրութիւնը նաև ամբողջ
աշխարհում: Այժմ արդէն, ամենաբժամիտ դեպքերն էր-
ները պիտի համաձայնեն, որ հին բուրժուական հա-
սարակալարզը գերիզման է գնում, նրա վերջին, փթած
ասամները թափւում են. բուրժուական ստակում է
մեր աչքերի դիմաց:

Իմացէք ընկերներ, որ եթէ նրա համար արեւի
ճառագայթ փայլի, դա ոչ այլ ինչ կլինի եթէ ոչ պար-
ուառի ամառ» (дабые лето), եթէ մենք այս գնահա-
տութեան մէջ իրաւացի ենք, իրաւացի ենք
նաև մնացեալում, որովհետեւ մնացած բոլորը սը-
րանից է քշուում: Անցեալ տարի, երբ բուր-
ժուական ձի էր նստել, ձիու բթածակներից

ծնւի էր ելնում, այն ժամանակ ասում էին՝
«կատուից ուժեղ դադան չկայ»: Բայց ահա անցաւ մի
տարի, թուր է Ազգերի Լիգան: Ամեն ինչ հիմքից կոր-
ծանւում է, Մենք այն ժամանակ ասում էինք թէ միև-
նոյն է, որքան էլ ուժեղ լինի բուրժուական, սոցիա-
լիստական յեղափոխութիւնը մոտենում է, որովհետեւ
այսքան մարդկանց զո՞ւ, կլանող իմպերալիստական պա-
տերազմը պարտաւարական յեղափոխութիւնից բացի,
ոչնչով վերջանալ չէր կարող: Այս գուշակութիւնը այժմ
փաստ է մեր աչքերի դիմաց: Կոմունիստական Ին-
տերնացիոնալը մի՞նչ այժ է գտնում, կուսակցութիւն-
ները ձգտում են նրա մէջ մտնել և գրո՞ւ են տալիս
մեր ինտերնացիոնալի դռների վրայ, մենք նրանց
ասում ենք: գրո՞ւ մի տէք դռների վրայ, ապա թէ ոչ
ստիպւած կլինենք երկու ուժեղ կարմիր զինուորներ
կանգնեցնել այնտեղ, որ ամեն հանդիպողին ներս չը-
թողնի (ծիծաղ):

Բունդը, որ Երկրորդ Ինտերնացիոնալի անդամ
էր, այժմ դուրս է եկել նրանից և ցանկանում է
մտնել երրորդ Ինտերնացիոնալի մէջ: Մենք նրանց
ասում ենք. այդպէս հեշտ կերպով մտնել չի լինի, կա-
րելի է մտնել միայն այն դէպքում, երբ դուք գործով
ցոյց կտաք, որ ուզում էք անկեղծօրէն կուել պրոլե-
տարական յեղափոխութեան համար: Նոյնն ենք ասում
մենք բոլոր նրանց, որոնք մի տարի առաջ ասում էին
երրորդ Ինտերնացիոնալը, հա, հա, հա, բոլորիկների
երեւակայութիւնն է: Այժմ մենք ասում ենք բոլոր
նրանց, որոնք անցեալ տարի չէին հաւատում մեր
յաղթանակին. թող մի քիչ նրանք կանգնեն բանուր-

ների միջազգային ստեղծագործութեան դռների մօտ (լուսն ծափահար.):

Կոմմունիստական Ինտերնացիոնալը, ինչպէս ես ձեզ արդէն ասացի, այժմ ներկայանում է որպէս ամենամեծ ոյժը, Կապամեծ ձեզ մի փոքրիկ փաստ: Մեզ մօտ էր եկել Չիկագոյի ամերիկական մի թերթի ներկայացուցիչ, ես նրա հետ զրոյց ունեցաւ, խօսում էինք ղանապան հարցերի մասին. յանկարծ նա այսպիսի հարց է առաջարկում. ասացէք խնդրեմ, շատ ազիտատորներ էք ուղարկել Ամերիկա Կոմմունիստական Ինտերնացիոնալի կողմից: Ես պատասխանեցի, որ մենք նոյն իսկ մի հատ ազիտատոր չենք ուղարկել Ամերիկա այն պարզ պատճառով, որ ձեր կապիտալիստները Կոմմունիստական Ինտերնացիոնալի ամենալաւ ազիտատորներն են (ծափ.): Մեզ ոչ մի ուրիշ ազիտատորներ պէտք չեն: Ամերիկայի կապիտալիստները մի շարաթւայ ընթացքում բանդ նստեցրին հինգ հազար կոմմունիստ: Սա ազիտացեա չէ: Ամերիկական բուրժուազիան իր սահմանադրութեան մէջ յատուկ կէտեր մտցրեց պառլամենտի ընտրութիւնների մասին, կէտերը, որոնց հիման վրայ ինչ որ ասւում է մարդու և քաղաքացու մասին, եթէ այդ քաղաքացին կամ մարդը կոմմունիստ է, նրան չի վերաբերում: (Միծաղ և ծափահար.): Եթէ քաղաքացին պէտք եղած ժամանակ ձայնիւր ստացել է պառլամենտի ընտրութիւններին, եթէ նա կոմմունիստ է, պառլամենտ չի ընկնում, այլ 20 ամեայ տաժանակիր աշխատանքների թիարան:

Մենք պիտի իմանանք, որ ներկայ մոմէնտում

կուրծք կրծքի դիմաց կանգնած են երկու դասակարգեր՝ բուրժուազիան և պրոլետարիատը. մենք պիտի գիտենանք, որ բուրժուազիան իր վախճանի նախորեակին է դառնում, դեռ մեզ շատ տանջանքներ կալող է հասցնել, շատ արգելքներ կարող է դնել մեր ճանապարհին, բայց դրանից մենք չպիտի շփոթւենք որովհետեւ բուրժուազիան հին, փթած դասակարգ է, մենք ապագայի դառակարգն ենք: Ահա թէ ինչպիսի պայմաններում է մղւում լինական պատերազմը: Այս պատերազմը Կարշաւայի և Մոսկւայի ընդհարումը չէ, սա լինական բուրժուական հանրապետութեան կռիւն չէ ընդդէմ Ռուսաստանի, սա բանւոր դասակարգի միջազգային կռիւն է ընդդէմ կապիտալի, սա պատմական մեծ պայքարի դէպքերից մէկն է, որին կարճ կերպով կարելի է անւանել՝ երրորդ Ինտերնացիոնալի կռիւն Նրկոտրդ Ինտերնացիոնալի հետ, սա այն մեծ դրամայի մի կտորն է, որը պատմութիւնը գրել է մեր աչքերի դիմաց, որը կոչւում է պրոլետարական, սոցիալիստական յեղափոխութիւն: Միայն այնպէս կարելի է հասկանալ այն, ինչ որ կատարւում է:

Ինչպիսի, կան մի շարք պատճառներ, որպէսզի մենք լինական յարձակումը մեր սրտին մօտ ընդունենք, մենք պիտենք, որ այդ յարձակումը սպառնում է ուկրայինական գիւղացիներին, մենք գիտենք որ լինական աղաները ցանկանում են Պետլիւրայի հետ խեղդել Ռուսային: Իդուր չեն ասում ուկրայինական սրամիտ զեղջուկները, որ «պետլիւրա» խօսքը առաջ է եկել «պետլեա» (հանգոյց) բառից, որը Պետլիւրան ցանկանում է հազցնել ուկրայինացի գիւ-

դոցու վզին: Ահա այն երեք հիմնական ֆակտորները, որոնք առաջ են քաշում միջազգային պատմութեան բովի վրայ: Ահա թէ ինչպէս ենք հասկանում իրերի ներկայ դրութիւնը:

Երկու շարաթ առաջ Կոմմունիստական Ինտեր-նացիոնալը մի կոչով դիմեց ամբողջ աշխարհի ժողովուրդներին, որի մէջ մենք կոչ էինք անում երկաթուղու բանւորներին չը տեղափոխել մեր թշնամիների ռազմածիւրերը. երեկ մենք բաւականութեամբ կարողացինք, որ Անգլիայի ընդհանրիւնների միութիւնը, ամբողջ աշխարհի կարող միութիւններից մէկը, լսեց մեր ձայնը և որոշեց սչ մի զինւորական թեւ չը բարձել, որոնք նշանակւած կը լինեն Լեհաստանի համար (ծափ): Ահա բանւորների իսկական միջազգային եղբայրութիւն, ահա իսկական Ինտերնացիոնալը, ահա բանւորների իսկական եղբայրութիւն: Բուրժուազիան գլխին պիտի տայ այն սխալի համար, որով նա առաջացրեց լեհական արկածը: Դժուար է ենթադրել, աւելի մեծ յիմարութիւն, քան այն, որ թոյլ տւին իրենց դաշնակիցները, լեհական աշաներին մեր գէմ լարելով: Պիլսուդսկուն Կարմիր զբօշակի շքանշան պիտի ներքիւ, որովհետեւ նա իր յարձակումով արագացրեց յեղափոխութիւնը Լեհաստանում, Գերմանիայում և ամբողջ աշխարհում: Պէտք է մտածել, ինչո՞ւ արին նրանք այս յիմարութիւնը. իհարկէ ոչ թէ նրա համար, որ նրանց մօտ խելօք մարդիկ չը կան, Լօյդ Զօրը, որը նրանց շտաբի հրամանատարն է, շատ լաւ է հասկանում թէ ինչ է անում, այլ խնդիրը այն դրութեան մէջն է, որի մէջ գտնու-

ւում է բուրժուազիան, նրան ուրիշ անելու ոչինչ չի մնում, որովհետեւ կցրժանման դատապարտւած դատակարգը չի կարող յիմարութիւններ չանել: Ինչպէս անկման դատապարտւած կառավարութիւնը ռեակցիայից բարեփոխումների է դիմում, փչացնելով իր դրութիւնը թէ առաջինով և թէ երկրորդով, այդպէս է Ազգերի Լիգան երկրորդ դեղին Ինտերնացիոնալի հետ, չի կարող առանց պատմական յիմարութիւն անելու մի քաջ օնել: Բուրժուազիան, որը իրեն աշխարհի թագաւորն էր համարում, որը իրեն համարում էր անսխալական մի աւելորդ. մեխ է խփում իր դադալի ծածկոցին:

Լեհական պատերազմը մեզ շատ դժուարութիւնների տեղիք կը տայ: Դժուար է իհարկէ խօսել պատերազմի մասին, երբ մարդիկ ծայր աստիճան հոգնել են այն սպանդանոցից, որը գոյութիւն ունէր միջազգային մասշտաբով 5 տարիների ընթացքում. քայց միջազգային համաշխարհային մասշտաբով այս լեհական պատերազմը խոշոր քայլ է, միացնելու բոլոր մենշեիկներին և նման մարդկանց, որոնք վերջին պահուն, ժամի 12-ին միայն կը հասկանան թէ վերջապէս ինչ է կատարւում լայնատարած երկրազնդի վրայ, այս մարդկանց ամենաազնիւ և ամենից լաւ գործը կը լինի այն, որ միանան այն ոյժի հետ, որը կոչւում է կոմմունիստական Ինտերնացիոնալ: (Բուռն երկարառեւ ծափահարութիւն): Նւագախումբը նւագում է Ինտերնացիոնալը: Մի ձայն տեղից. Կեցցէ Կոմմունիստական Ինտերնացիոնալը, կեցցեն մեր պարազուխները՝ Լեւինը, Տրոցկին, և Զինովիերը):

ԳԻՆԵ Է 16 Ր.

Գրադաճաներից ոչ ոք նշանակ-
ած գնից բարձր ծախելու իրա-
ւունք չունի:
Պետակ. Հրատ. Հայսեկ

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0184816

335 . 563

Զ - 62

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳՐԹԱՆԻ ԿՈՄԻՍԱՐԻԱՅԻ ՌՈՍՏՈՎ-ՆԱԽԻ-
ՋԵԻԱՆԻ ԲՍԺԱՆԱԳԻՆԵ

1920